

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Venerabilis Patris Thomæ à Jesu ... Opera Omnia

Homini Religioso Et Apostolico Tam Qvo Ad Vitæ Activæ, Qvam Contemplativæ functiones utilissima, Duobus Tomis Comprehensa. In Qvibvs Singvlari Pietate, Varia Ervditione Clariori Et Breviori Stylo Continentvr Et Explicantvr ...

Tomás <de Jesus>

Coloniæ Agrippinæ, 1684

Capvt VII. Quando indicia etiam sine infamia sufficient ad instituendam inquisitionem particularem.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38601

peccatum cedit in detrimentum proprium ; nam si contra commune bonum pugnat, sine dubio potest ac debet de complicibus interrogari, dictante ipsa natura boni communis, quæ postulat, ut illud omnino famæ cujuscuque particularis præferatur.

Docent præterea Auctores hujus sententiæ, tunc posse judicem de complice interrogare, quando crimen est talis conditionis, ut sine socio committi non possit ; quia in hoc casu tanquam notorium reputatur, criminofum habuille complicem : quare nisi judex interrogaret, posset facile occasio publicæ suspitionis contra judicem, aut aliud suboriri scandalum in communitate. Tunc verò judex non debet speciatim inquirere, an Petrus, vel Paulus fuerint complices ; sed generatim tantum petere debet, quinam fuerint criminis socij ?

Unde optimè Navarrus. *Cap. Inter verba, conclus. 6.* (quem sequuntur alij non minoris notæ Auctores) docet, quod quando crimen, neque ex natura sua, neque ex circumstantijs præferat complicem, & aliàs peccatum non est contra bonum commune ; non posse judicem, etiam inquisitione generali, complicem inquirere ; quia deficiente illa ratione boni communis, nulla apparet ratio, ob quam possit interrogare de crimine occulto.

Demum observare oportet, quod id, quod in hoc capite & precedenti diximus de infamia, idem sentiendum est de indicijs expressis, aut semiplena probatione, nempe quod quando judex juridicè interrogat, precedente infamia, eandem etiam inquisitionem potest ipse instituire præcedentibus indicijs, aut semiplena probatione.

C A P V T VII.

Quando indicia etiam sine infamia sufficiant ad instituendam in- quisitionem particu- larem.

Indicia lato vocabulo sumpta (ut notat Pannormitanus, *Extra. de probationibus, cap. 3.*) primo loco possunt capi pro quacunque probatione, sive plena, sive semiplena, sive pro quocunque delicti signo: & tunc dicuntur *indicia* ab *indicando*, quia indicant aliquid factum, vel non factum esse. Et in hoc sensu certum est, nomine *indicij* comprehendi famam, testes, confessiones extrajudiciales, & aliæ quæcunque probationes.

Secundo autem modo pressius, & secundum propriam significationem indicia accipiuntur, & ita distinguntur ab omnibus prædictis, nempe, *fama, testibus, &c.* quæ ita describi possunt: *Indicium est aliquod notabile signum alicujus malefici, ab ipso condistinctum, & ipsum aliquantulum indicans magis, vel minus, clarè, vel obcurè secundum naturam, & diversitatem indicij.*

Quid sit indicium proprie sumptum Indicium propriè sumptum oritur ex his, quæ urgere possunt animum judicis ad credendum maleficium, vel rem, de qua agitur, evenisse. Credulitas verò judicis major vel minor

resultat ex majori, vel minori, clariori, aut obscuriori indicio: & ita indicia secundum eorum diversitatem inducunt vel opinionem, vel credulitatem, vel scientiam sive evidentiam.

Indicia æquiparantur testibus, ut constat ex *L. Sciant cuncti, C. de probationibus*, & cum in dicta lege fit mentio *indiciorum*, additur, *indubitatorum*, & luce meridiana clariorum. Idem quoque confirmatum est per sacros Canones. *1. 1. qu. ulla. cap. Sciant cuncti*, & per consuetudinem in foro Ecclesiastico receptam. Et quemadmodum testes debent esse ad minus duo contestes, & omni exceptione majores, ad hoc ut sint idonei ad plenam probationem: sic ad hoc ut indicia plenè probent, debent esse indubitata, & luce meridiana clariora.

Omnes ferè DD. conveniunt (paucis exceptis) iudicia, si expressa sint, sufficere, ad inquisitionem particularem, secuti D. Thomam *2. 2. quæst. 69. art. 2.* ubi post Cajetanum omnes ferè Interpretes Sancti Thomæ eam sententiam amplectuntur, quo in loco expressè D. Thomas affirmat, judicem non posse reum juridicè interrogare, nisi præcedat infamia, indicia expressa, aut semiplena probatio. Ratio hujus sententiæ ea esse potest, quia indicia æquivalent accusationi virtuali.

Sed in quibus casibus possit judex præcedentibus indicijs expressis inquirere, existimo non satis clarè constare apud Auctores. Nam omnes ferè absolute cum D. Thomæ, in omni eventu posse judicem (si indicia expressa præcedant, non aliter ac de infamia diximus,) reum juridicè interrogare: alij verò licet pauci, indicia etiam expressa non sufficere ad inquisitionem specialem, aperte docent. Existimant enim, indicia nulla ratione accusatoris, sed potius testium, vim habere.

Hanc Sententiam expressè docet Salo, *de Justitia & iure, quæst. 109. artic. 2. contrav. 6.* secutus Navarrus. *Cap. Inter verba, conclus. 6. numero. 116.* & Auctores alios non infimæ notæ. Quorum illud est præcipuum fundamentum; quia judex necessariò debet servare in iudicio formam sibi à jure præscriptam, neque ullo modò est illi licitum, has juris metas, sive principia transgredi: sed in jure expressè caveatur, ut non procedat ad inquisitionem specialem, nisi prævia personæ infamia, ut constat ex *Cap. Cum oportet, Cap. Inquisitionis, Cap. Qualiter, & quando, de accusationibus*. Ergo non potest judex solis præcedentibus indicijs, quantumvis expressis, absque ulla infamie nota, ad specialem inquisitionem descendere.

Hoc argumento convictus Navarrus *Cap. Inter verba. conel. 6. n. 182.* audacter affirmavit D. Thomæ doctrinam asserentem *2. 2. quæst. 60. art. 2.* sufficere indicia expressa ad inquisitionem, non esse recipiendam; quia nullum allegat textum, neque rationem aliquam necessariam, contra expressam decisionem Juris Canonici, *Sine quibus* (inquit) *nulli Doctores necessariò credere tenemur secundum s. Augustinum.* Hactenus Navarrus. Quamvis ipse postea in Rubrica de *Indicijs n. 50.* adducat verba D. Thomæ asserentis, ad inquisitionem sufficere, infamiam, indicia expressa, aut semiplenam probationem præcedere, & docet D. Thomæ sententiam esse intelligendam de criminibus notorij, & famosis, de quibus,

quibus iudex iudicē inquirat finem, aut alterum horum, etiam diiunctivē inquisitionem precedat.

Pro huius difficultatis pleniori interpretatione notandum est, indicium ab indicando merito fuisse derivatum, ut potest quo indicatur, & notificatur crimen, *Cap. Studijs. de præsumptionibus*, & apud Jurispræditos generatim ea omnia indicia vocantur, ex quibus potest aliquo modo conjici, quis sit Auctor criminis, qualia sunt fama, suspicio publica, confessio extrajudicialis Rei, dictum socij criminis, aut vulnerati, aut mandatarij, fuga post perpetratum delictum, inimicitia gravis, minæ præcedentes, res furata apud aliquem reperta, testis de visu, vel auditu, vel alio sensu, & similia alia, quæ brevitate causa omittimus.

Indicia autem non omnino æqualia sunt, vel ad inquirendum, vel ad condemnandum; quare merito in tria genera dividi solent, nempe in *levia, graviora, & gravissima*, de quibus plenius Julius Clarus *lib. 5. s. finali. qu. 20.* & Farinac. *q. 36. & sequentibus*.

Levia indicia, sive simplicia, quæ suspensiones leves appellari queunt, illa dicuntur, quæ probabilem suspensionem de auctore criminis præbent; quæ licet ad inquirendum, & informationes capiendas, atque etiam ad Rei capturam, si de fuga dubitetur, possint sufficere, non tamen sufficiunt ad interrogandum, & multo minus ad illum tormentis exponendum. Iudex tamen, quod attinet ad capturam, cautè procedere debet, præcipue si indicia sint contra virum probum, & honestum, contra quem, nisi pluraquam levia indicia emerferint, non est procedendum.

Gravia indicia, sive argentia, quæ suspensiones vehementes nuncupari queunt, illa dicuntur, quæ ex magnis, & solidis proveniunt conjecturis, ut confessio delicti extra iudicium ab inquisito facta, fuga ipsius post perpetratum delictum ante inquisitionem formatam: quæ quidem indicia non solum sufficiunt ad Rei capturam, Reunque interrogandum, sed etiam si falsus non fuerit delictum, ad torturam inferendam, licet non sufficiant ad condemnationem Reij, nemo enim ex præsumptionibus, ac indicijs etiam vehementibus, in criminalibus poena saltem ordinaria condemnari debet.

Gravissima indicia, sive indubitata, quæ violentæ suspensiones merito appellari possunt, illa dicuntur, quæ ex maximis, & iudicis animum convincentibus conjecturis nascuntur: ut si quis de aliqua domo unum tantum ostium habente, cum evaginato ense, ac sanguinolento, facieque turbata visus fuerit exire, & in illa domo occisus homo reperitur; tunc illum tale homicidium commississe, violentum erit indicium. Similiter si quis cum alterius uxore in lecto jacere inventus fuerit, illum adulterium cum ea perpetrasse, violentum quidem erit indicium. Huiusmodi vero indicia, ut Doctores præfati affirmant, non solum ad torturam, sed ad condemnationem quoque sufficiunt. Quia in his gravissimis indicijs Juris præsumptio invenitur, ex qua ad criminalem punitionem & poenam ordinariam crimini imponendam deveniri potest, ut post Bartolum docet Farinac. *q. 52. num. 54.* nisi aliàs ex parte Rei aliqua ex-

cusatio, vel exceptio opponatur, nam tunc poena extraordinaria iudicis arbitrio puniri debet.

De indicijs, quæ debent precedere, ut inquisitio iudicē fiat, advertit rectè Cajetanus *2. 2. q. 69. art. 2.* tria, quæ maxime commendat Navarrus in *Rubric. de indicijs. in. 58.* Primum debere ea esse perfecta, quæ vehementem afferant suspensionem, & ut saltem duorum, vel trium testium, licet non omni exceptione majorum, prædicta indicia comprobentur.

Secundo docet idem Cajetanus, regulariter debere esse plura indicia, ut loci, temporis, &c. quamquam hoc, teste eodem Cajetano, ex iudicis prudentia pendeat. Possit enim aliquando unum indicium esse loco plurimum, quod proinde sufficeret ad inquisitionem; nam unus testis omni exceptione major, facit indicium perfectum, quando de ipso crimine, & Auctore ipsius testificatur, non tamen quando testificatur de alijs circumstantijs, ut si dicat: tali nocte fuit repertus in loco vicino, quando fuit commissum furtum; nam tunc istud indicium debet probari per duos testes, nec sufficit probari per unum, ut bene advertit Navarrus, *dicto num. 58.*

Tertio. Addit Cajetanus, secutus D. Thomam; indicia debere esse manifesta, sive expressa, & ita quidem manifesta, ut manifestè indicent hoc crimen, & hanc personam. Item debent manifestari ipsi reo à iudice, ut reus sciat se iudicē interrogari, ac proinde teneri respondere; alioqui non tenebitur, ut rectè docuit M. Sotus *lib. 5. de iustitia. q. 6. art. 2.* & alij DD. communiter.

Demum quæ indicia dicenda sunt levia, quæ graviora, sive gravissima, & quæ sufficientia, sive insufficientia ad inquisitionem, iudicis arbitrio Juris exillimant relinquendum; ut post alios resolvit Farinaccius *q. 8. num. 46.* in hac enim indiciorum materia, regula generalis & certa tradi minime potest; nam idem indicium, quod respectu unius leve dicitur, respectu alterius grave iudicari debet.

His præmissis. Prima conclusio sit. Quando crimen est notorium, indicia expressa sufficiunt, ut iudex ad specialem inquisitionem descendat, v. g. occasione patris criminis notorii, iudex generatim potest & debet inquirere (ut superius annotavimus) tunc si per infamiam, aut indicia, aut semiplenam probationem constet de malefactore, iudex debet inquisitionem specialem contra eum instituire. Ratio est: quia evidentia, sive notorietas criminis, vicem tunc habet accusatoris virtualis, ut in superioribus ostendimus: ac cusatione vero formali, vel virtuali prævia, iudex iudicē procedit ad inquisitionem, indicia vero supplere vicem accusatoris, post Magistr. Sotum docet P. Lessius *lib. 2. Cap. 29. dubit. 12 n. 174. & dubit. 18. n. 145* & ante ipsum aperte docuit Navarrus in *Rubrica de indicijs. in. 58. & 78. & 96.*

Superioris conclusionis aham etiam seddunt rationem; quia quando aliquis est infamatus apud iudicem de aliquo crimine, potest interrogari de illo crimine. Igitur cum indicia judicialiter probata pariant apud iudicem quandam juris notorietatem, merito possunt pro infamia, & sic acculatore reputari, ut superius

perius num. 59. 78. & 96. docet Navarr. Quare ex duplici capite cum indicia expressa fuerint judicialiter probata, potest iudex procedere ad inquisitionem. Primo ex notorietate, & evidentiâ criminis. Secundo notitia quam jam de illo crimine iudex comparavit, quæ duo habentur pro infamia, aut fæto accusatore.

Illud tamen notandum est, quod cum iudex per sufficientes testes indicia probaverit, tunc debet eum, si fuerit præsens, de veritate criminis interrogare, ut si illud fateatur, ipsum puniat: si minus, ut inquisitionem contra ipsum instituat, ut aperte docet Julius Clarus q. 5. ex Innocentio & alijs, & P. Lessius *lib. 1. c. 5.* ut supra num. 139.

Secunda conclusio: Quando delictum quantumvis occultum est contra bonum commune, vel ex eo imminet damnum, vel spirituale, vel corporale tertie personæ, quod commode impediri non potest, nisi Superioris opere vel industria; tunc iudex solis præcedentibus indicijs expressis, potest specialiter inquirere Autorem illius criminis.

Hæc conclusio, quantum ad primam partem manifestè constat; quia bonum commune omnino præponderat famæ cuiuscunque particularis: Secunda etiã pars ex eo constat; quia ex charitate non solum possum, sed etiam teneor crimen alterius manifestare, quando ex eo grave damnum proximis imminet.

Hæc conclusio est communis apud omnes. Nota tamen, quod si ad avertendum illud damnum non fuerit necesse crimen alterius patefacere, quia forsitan per aliam viam, nempe per fratrem correctionem, illud damnum avertere quis potest; tunc nullatenus debet illud iudici aperire.

Tertia conclusio. Quando delictum notorium non est, sed potius omnino occultum, neque vergit in damnum commune, aut privatum alterius; tunc etiam si indicia expressa inveniantur, iudex non potest ad inquisitionem specialem procedere: quod ex eo manifestè probatur; quia si duo aut tres testes jurati non sufficiunt, ut iudex inquisitionem formet, nisi infamia prius præcedente, (ut expressè decernitur in *Capite Qualiter*, & quando 2. *Cap. Inquisitionis de accusationibus*) a fortiori solis indicijs innixus, nulla ratione poterit ad inquisitionem particularem progredi.

Restat jam, ut argumento in contrarium adducto respondeamus; & primò dicimus, illa capita ex *tit. de accus. desumpta*, intelligenda esse de crimine occulto, & de persona, sive malefactore occulto: tunc enim etiam si indicia expressa, vel semiplena probatio præcesserint, si infamia non præcedat, fieri inquisitio prohibetur; non verò illa Jura loquuntur, vel de crimine notorio, vel bono communi, aut privato iacturam inferente, nam tunc indicia expressa etiam sine infamia, ad inquisitionem sufficiunt, ut superius hoc capite annotavimus.

Ita prædicta Jura interpretantur Recentiores, ut Arragon. 2. 2. q. 69. *artic. 2. & alij.*

CAPVT VIII.

De indiciorum probationibus.

Sunt multa, & varia quidem indiciorum genera, de quibus longum esset speciatim disserere. Illud tamen præmittendum censio, antequam ad indiciorum probationes descendamus, quod in occultis criminibus, quæ sunt difficillimæ probationis, sufficiunt violentæ præsumptiones, etiam ad condemnandum reum, ut notat eruditè Emman. Rodericus *Tomo 2. qu. 3. art. 2.* citans pro hac sententia Jurisperitos quam plurimos, qui eam fatentur communiter receptam à Doctoribus, & Mascardum, qui affirmat eam sic servari in Curia: Decisionem Rotæ, & Hostiensem dicentem, quod in his, quæ in occulto committuntur, & certa probatio haberi non potest, indicia probabilia, & urgentes præsumptiones habentur pro sufficienti probatione; & ita idem Emmanuel Rodericus concludit, quod in similibus delictis occultis probatio sufficit per conjecturas, vel probationes, quæ in alijs non essent sufficientes, non tamen sufficit ad penam ordinariam imponendam, sed solum extraordinariam, majorem vel minorem indiciorum apparentiam, & probationem, ponderatis mature alijs circumstantijs aliarum personarum, loci, temporis, & similibus.

Quæ verò probatio in alijs delictis ordinarijs requiratur, oportet ut inquiramus: in qua re hanc statuimus assertionem, nempe: Ea probatio, quæ requiritur ad comprobanda delicta, eadem quoque ad plenam probationem indicij est necessaria, ita ut si ad illam duo testes contestes, omni exceptione majores, delictantur, ita quoque ad cuiuscunque indicij plenam probationem requiratur, & sicut unus, & singularis testis tantum facit semiplenam probationem, ita quoque unus testis facit & indicij semiplenam probationem.

Pro clariori verò hujus asserti intelligentia præmitto casum, v. g. si adsint duo testes, omni exceptione majores, deponentes de visu, quorum unus deponat de delicto in se, videlicet se vidisse Petrum vulnerantem Antonium, & alius deponat de indicio distincto, & non de crimine, dicendo se vidisse Petrum eadem hora egredientem de loco, ubi Antonius existit vulneratus, & præfatum Petrum habentem gladium sanguine conspersum; certum est quod primus testis deponat de delicto, & secundus de indicio tantum, ut constat. Isti tamen plenam probationem facient, licet unus deponat de delicto, & alius de indicio; quia est indicium violentissimum, & maximum, & delicto proximum, & immediatum: & idem semper est dicendum de similibus testibus, quorum unus probet de delicto, & alius de indicio adeo connexo, ut merito contestes dici possint ex loco, tempore, & circumstantijs inseparabiliter connexis.

Sed quia hic non loquimur ex professo de probatione, quam faciunt indicia respectu delicti, ut reus vincatur, sed solum de probatione eorum in se: ideo stabilicum est à nobis, quod

Satisfit
argu-
mento
contrario